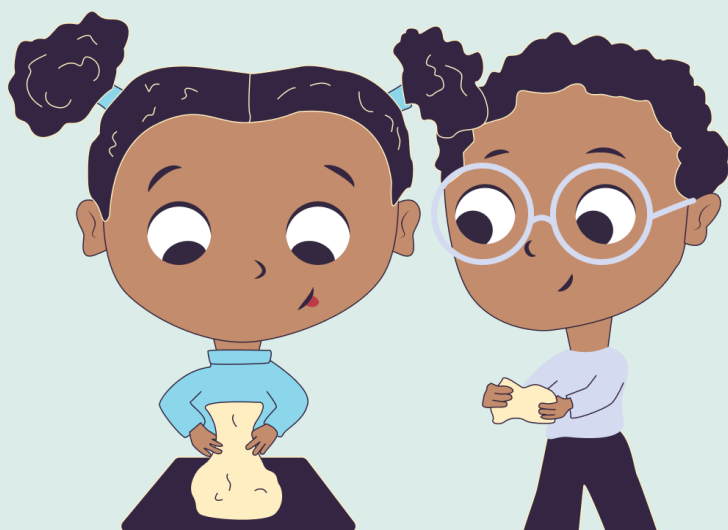
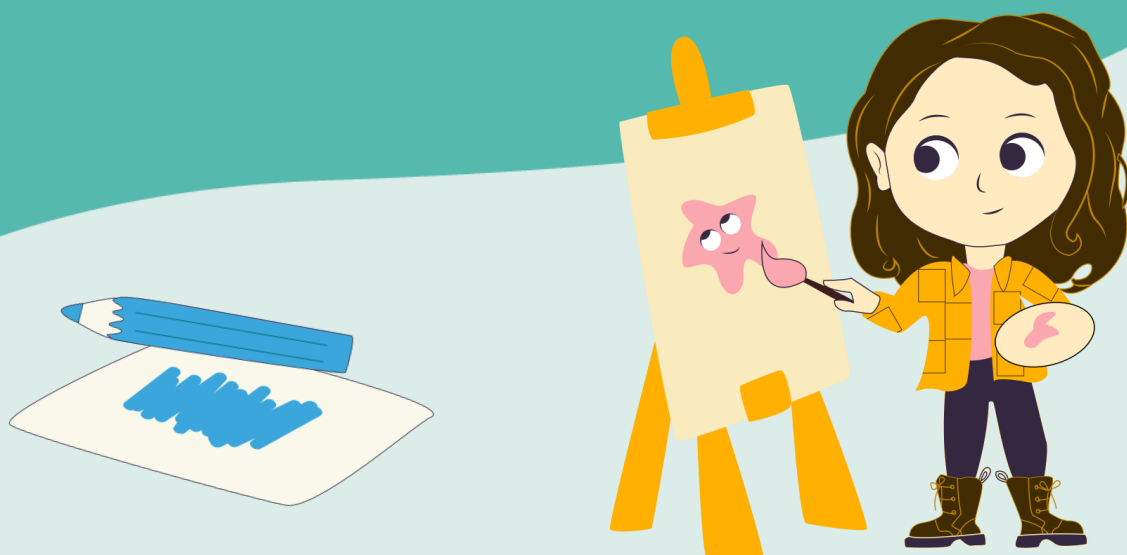

Teema

Värit ja muodot

Lukulumo

Teema: Värit ja muodot

Johdanto (molemmille kielitasoille)

Kaikkialla ympärillämme, sekä sisätiloissa että ulkona, on erilaisia värejä ja muotoja. Tämä teema tukee mm. varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kuvallisen ilmaisun, sanallisen ja kehoallisen ilmaisun sekä matemaattisen ajattelun tavoitteita.

Kielitaso: Helpompi kielellinen taso

Kysymykset

Näytä lapsille kuvia teemaan sopivista kirjoista. Käytä kuvia keskustelun tukena. Lapset, jotka eivät vielä osaa ilmaista itseään sanallisesti, voivat osoittaa kirjan kuvia, äännellä tai elehtiä.

- Minkä värinen banaani on?
- Mitä muita värejä tiedät?
- Mikä väri on sinun lempivärisi?
- Mitä värejä sinun vaatteissasi on?
- Minkä värisiä omenat voivat olla?
- Monet vihannekset ovat vihreitä. Mitkä vihannekset ovat vihreitä?
- Löydätkö kirjasta jotain sinistä? Mitä löysit?
- Tiedätkö muita asioita, jotka ovat sinisiä? Kerro.
- Mitä tulee mieleesi, kun näet punaista väriä?
- Oletko koskaan nähnyt ympyrää? Miltä ympyrä näyttää?
- Miltä neliö näyttää? Löydätkö kirjasta neliön?
- On olemassa muoto, joka muistuttaa neliötä. Löydätkö sen kirjasta? Mikä sen nimi on?
- Oletko koskaan soittanut triangelilla? Millä nimellä triangelin muotoa kutsutaan?

Käsitteet

Väri – esimerkiksi keltainen, punainen, vihreä ja sininen

Punainen – väri, joka muistuttaa verta

Sininen – väri, joka muistuttaa kirkasta taivasta

Vihreä – väri, joka muistuttaa tuoretta ruohoa

Keltainen – väri, joka muistuttaa kananmunan keltuaista

Maalata – levittää väriä siveltimellä

Piirtää – vetää viivoja paperille

Sekoittaa – sekoittaa yhteen, yhdistää

Kuivua – muuttua kuivaksi

Sivellin – työväline, jota käytetään maalaamiseen

Kynä – työväline, jota käytetään piirtämiseen tai kirjoittamiseen

Ympyrä – pyöreä muoto

Neliö – nelikulmio, jonka kaikki sivut ovat yhtä pitkiä ja kaikki kulmat ovat suoria

Suorakulmio – pitkänmallinen nelikulmio, jonka kulmat ovat suoria

Kolmio – muoto, jossa on kolme kulmaa

Aktiviteetit

Leikki

- Metsästäkää eri muotoja sisätiloista. Mitä muotoja löydätte päiväkodista? Voitte ottaa valokuvia löytämistänne muodoista, jotta voitte palata niihin myöhemmin keskustellessanne löydöistänne.
- Metsästäkää eri muotoja ulkona. Mitä muotoja näette siellä? Voitte ottaa valokuvia löytämistänne muodoista, jotta voitte palata niihin myöhemmin keskustellessanne löydöistänne.
- Metsästäkää eri värejä sisällä. Mitä keltaisia, punaisia, sinisiä ja vihreitä asioita löydätte? Metsästäkää sitten värejä myös ulkona. Voitte ottaa valokuvia löytämistänne väreistä. Lajitelkaa kuvat värien perusteella ja kiinnittäkää ne esille esimerkiksi taululle tai seinälle.
- Päiväkodeissa on usein erimuotoisia palikoita. Rakentakaa yhdessä esimerkiksi torni ja keskustelkaa tornin rakentamiseen käytettyjen palikoiden muodoista.

Luovuus, kuvataide ja muotoilu

- Valitkaa jokin seuraavista väreistä: sininen, vihreä, punainen tai keltainen. Keskustelkaa, mitkä asiat ovat sen värisiä ja maalatkaa sitten sormiväreillä. Käyttäkää apuna kirjoja ja eri ympäristöjä päiväkodissa.
- Painakaa kankaalle tai paperille esimerkiksi perunan tai sitruunan puolikkaalla. Keskitykää yhteen väriin ja keskustelkaa, minkä muotoisia painannat ovat.
- Valmistele leikkaamalla tehtävää varten sinisiä, vihreitä, keltaisia ja punaisia suorakulmioita, ympyröitä, neliöitä ja kolmioita. Aseta muodot lasten eteen ja luokaa niistä yhdessä taideteos. Keskustelkaa yhdessä eri muodoista ja väreistä sekä siitä, mitä muodoista syntyy.
- Anna lasten piirtää ulkona katuliiduilla. Käyttäkää keltaista, punaista, sinistä ja vihreää. Keskustelkaa mitä värejä lapset valitsevat ja mitä he niillä piirtävät.

Musiikki ja liikunta

- Laulakaa väreistä kertova laulu. Voitte lisätä lauluun myös liikkeitä. Keskustelkaa lasten kanssa, mitä värejä laulussa mainitaan.
- Triangeli on instrumentti, joka on kolmion muotoinen, ja rumpu on ympyrän muotoinen. Anna lasten tutustua kumpaankin instrumenttiin ja soittaa niitä. Keskustelkaa miltä instrumentit näyttävät ja miltä ne kuulostavat. Onko muita instrumentteja, jotka ovat kolmion tai ympyrän muotoisia? Tutkikaa päiväkodissa olevia instrumentteja tai katsokaa kuvia teemaan liittyvästä kirjasta.
- Muodostakaa yhdessä erilaisia muotoja kehoillanne. Voitte esimerkiksi istua ympyrässä, tehdä käsillänne ympyrän tai asettua maahan niin, että muodostatte suorakulmion tai neliön.
- Ota esille erivärisiä palloja. Anna lapsille erilaisia tehtäviä, kuten hakea punaiset pallot, pomputtaa vihreitä palloja tai kerätä siniset pallot koriin. Rohkaise lapsia keskustelemaan ja toimimaan yhdessä leikin aikana.

Kielitaso: Haastavampi kielellinen taso

Kysymykset

Näytä lapsille kuvia teemaan sopivista kirjoista. Käytä kuvia keskustelun tukena.

- Mitä värejä tiedät?
- Mikä on lempivärisi? Miksi juuri se väri on kaunein?
- Useat vihannekset ovat vihreitä. Mitkä?
- Mitkä vihannekset eivät ole vihreitä? Minkä värisiä ne ovat?
- Mitkä hedelmät ovat keltaisia?
- Mitä muita hedelmiä tiedät? Minkä värisiä ne ovat?
- Mitä värejä on sateenkaudessa?
- Minkä värisiä lehdet ovat syksyisin?
- Minkä värin saat, kun sekoitat keskenään punaista ja keltaista?
- Mitä värejä sekoitat saadaksesi vihreää?
- Mitä yhtäläisyyksiä ja eroja on suorakulmiolla ja neliöllä?
- Miltä kananmuna näyttää? Minkä muotoinen kananmuna on?
- Oletko kuullut aiemmin sanan kartio? Miltä kartio näyttää?
- Missä muodoissa on kulmia? Missä ei ole kulmia?
- Miltä näyttää, jos jokin on pilkullinen?
- Tunnetko muita kuvioita? Miltä ne näyttävät?

Käsitteet

Musta – väri, joka on hyvin tumma, muistuttaa nokea

Valkoinen – väri, joka muistuttaa lunta

Liila – väri punaisen ja sinisen välissä, usein lähempänä sinistä

Oranssi – väri punaisen ja keltaisen välissä, muistuttaa appelsiinia

Ruskea – väri, joka muistuttaa piparkakkuja

Pilkullinen – jotain, missä on pilkkuja

Ruudullinen – jotain, missä on ruutuja

Raidallinen – jotain, missä on raitoja

Ympyrä – pyöreä muoto

Neliö – nelikulmio, jonka sivut ovat yhtä pitkät ja kaikki kulmat ovat suoria

Suorakulmio – pitkänmallinen nelikulmio, jonka kulmat ovat suoria

Kolmio – muoto, jossa on kolme kulmaa

Kartio – kappale, jolla on ympyrän muotoinen pohja ja joka kapenee huippua kohti

Ellipsi – muoto, joka on soikea, kuten kananmuna

Soikio – pitkulainen pyöristetty muoto, kuten kananmuna

Kulma – muodostuu esimerkiksi kolmion kärkiin tai suorakulmiossa ja neliössä niiden sivujen väliin

Aktiviteetit

Leikki

- Metsästäkää eri muotoja sisätiloista. Mitä muotoja löydätte päiväkodista? Katsokaa kuvia teemaan liittyvästä kirjasta. Miltä eri muodot näyttävät? Onko niissä yhtäläisyyksiä tai eroja? Ottakaa valokuvia löytämistänne muodoista, jotta voitte palata niihin myöhemmin keskustellessanne löydöistänne.
- Tutkikaa päiväkodista löytyviä soittimia tai katsokaa soittimien kuvia kirjasta.
- Metsästäkää eri muotoja ulkona. Mitä muotoja näette siellä? Miltä eri muodot näyttävät? Onko niissä yhtäläisyyksiä tai eroja? Ottakaa valokuvia löytämistänne muodoista, jotta voitte palata niihin myöhemmin keskustellessanne löydöistänne.
- Metsästäkää eri värejä sisällä. Mitä esineitä lapset löytävät valituissa väreissä? Metsästäkää sitten värejä myös ulkona. Voitte ottaa valokuvia löytämistänne väreistä tai kerätä löydetyt esineet talteen. Lajitelkaa kuvat tai esineet väreittäin.
- Rakenna lapsille leikkipaikaksi jäätelökioski. Minkä värisiä ja muotoisia jäätelöt ovat? Entä mitä makuja? Paljonko eri jäätelöt maksavat? Kannusta lapsia ostamaan ja myymään jäätelöitä kioskissa ja kuvailemaan keskusteluissa niiden värejä, muotoja ja makuja.
- Aseta muutama eri muoto tai kappale tarjottimelle. Lapset katsovat muotoja ja sulkevat sitten pian silmänsä. Ota yksi muodoista pois tarjottimelta. Anna lasten katsoa ja arvailla, mikä muoto puuttuu.

Musiikki ja liikunta

- Laulakaa väreistä kertova laulu. Voitte lisätä lauluun myös liikkeitä. Keskustelkaa lasten kanssa, mitä värejä laulussa mainitaan ja mistä laulu kertoo.
- Muodostakaa yhdessä erilaisia muotoja kehoillanne. Voitte esimerkiksi istua ympyrässä, tehdä käsillänne ympyrän tai asettua maahan niin, että muodostatte suorakulmion tai neliön.
- Ota esiin erivärisiä papereita, saksia ja malleja eri muodoista tai kappaleista, kuten kartio, suorakulmio, soikio, neliö, ympyrä ja kolmio. Lapset piirtävät ja leikkaavat eri muotoja malleja apuna käyttäen. Heidän tehtävänään on muodostaa niistä taideteos. Keskustelkaa muodoista ja valmistuneista taideteoksista. Mitä taideteos esittää? Mitä värejä ja muotoja lapset käyttivät?
- Tehkää yhdessä lasten kanssa esterata esimerkiksi kartioista, vanteista, penkeistä ja muista esineistä. Keskustelkaa, minkä muotoisia eri esineet ovat, ja rakentakaa rata yhdessä. Keskustelkaa jälkeenpäin siitä, mitä teitte ja miltä se tuntui kehossa.

Luovuus, kuvataide ja muotoilu

- Katsokaa erilaisia taideteoksia. Mitä värejä niissä on käytetty? Mitä muotoja? Entä kuviointeja? Mikä taideteos on lasten mielestä paras? Miksi?
- Anna lasten luoda omia taideteoksia ja sitten kuvata ne. Mitä taideteos esittää? Mitä värejä he käyttivät? Onko taideteoksessa muotoja? Kuviointeja? Laittakaa teokset esille päiväkotiin ja keskustelkaa niistä.
- Kokeilkaa värejä. Käyttäkää punaista, keltaista ja sinistä. Mitä tapahtuu, kun sekoitat keltaista ja sinistä? Entä kun sekoitat punaista ja keltaista? Tai sinistä ja punaista?
- Ota esiin erivärisiä hamahelmiä ja eri muotoisia helmialustoja. Askarrelkaa helmitöitä hyödyntäen eri värejä, muotoja ja kuviointeja. Esitelkää hamahelmityöt ja keskustelkaa niistä.